

Katarzyna LASKOWSKA

Wydział Prawa, Uniwersytet w Białymstoku
laskowska@uwb.edu.pl

FUNKCJONOWANIE SYSTEMU JAKOŚCI KSZTAŁCENIA NA WYDZIALE PRAWA UNIWERSYTETU W BIAŁYMSTOKU - 10 LAT DOŚWIADCZEŃ

Streszczenie

W opracowaniu została przedstawiona historia kształtowania się i działania Systemu Jakości Kształcenia na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. Ukazano w nim jego pierwotne założenia oraz współczesne możliwości i sposoby realizacji wymagań tego systemu. Omówiono też dobre praktyki sprzyjające podnoszeniu jakości kształcenia stosowane na tym wydziale. Nie pominięto też kwestii problemowych występujących przy realizacji systemu.

Słowa kluczowe: jakość kształcenia, dobre praktyki

OPERATION OF THE EDUCATIONAL QUALITY SYSTEM FOR FACULTY OF LAW UNIVERSITY OF BIAŁYSTOK - 10 YEARS OF EXPERIENCE

Summary

The history of running and development of the Education Quality System at the Faculty of Law at the University of Białystok was presented in the elaboration which contains also its initial assumptions and modern means of requirements' implementation. In addition, good practices applied at the faculty in terms of enhancing the education quality as well as problematic issues regarding system implementation were discussed.

Key words: education quality, good practices

1. Wstęp

10 lat funkcjonowania Systemu Jakości Kształcenia na Wydziale Prawa UwB stanowi okres, w którym można i należy dokonać ocen oraz podsumowań, wskazywać zalety i wady, a także proponować perspektywiczne zmiany w celu jego usprawnienia.

2. Nieco historii Systemu Jakości Kształcenia na Wydziale Prawa UwB

W związku z potrzebą stałego podwyższania poziomu kształcenia Dziekan Wydziału Prawa UwB Prof. Leonard Etel Zarządzeniem nr 3 z dnia 8 października 2007 r. wprowadził Wydziałowy System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia. Należy podkreślić, że wówczas była pierwsza tego typu struktura na Uniwersytecie w Białymstoku.

Obejmowała ona wtedy, w szczególności, ocenę pracowników naukowo-dydaktycznych (obowiązek składania przez nich dwukrotnie w ciągu roku sprawozdań ze swej działalności, ocena ich zajęć

dydaktycznych poprzez ankietowanie i hospitowanie), ocenę pracowników administracyjnych tj. dziekanatu, biblioteki i pracowni komputerowej, ankietowanie absolwentów (ocena programu nauczania, kadry i organizacji procesu kształcenia), ankietowanie pracodawców (przygotowanie do pracy zawodowej), ankietowanie studentów uczestniczących w wymianach międzyuczelnianych oraz analizę programów nauczania. Przez pierwsze 2 lata ankietowani byli także studenci I roku studiów w celu uzyskania ich oceny w zakresie warunków przebiegu rekrutacji na nasz wydział. Potem z tego zrezygnowano.

W celu realizacji zadań związanych z funkcjonowaniem tego systemu Dziekan powołał Wydziałową Radę Programową, złożoną z czterech pracowników (przewodniczącego Rady, prodziekana ds. studiów stacjonarnych, prodziekana ds. studiów niestacjonarnych i sekretarza) oraz Zespół ds. ankiet, wspomagający Radę pod względem organizacyjno-technicznym. Na przewodniczącą tej struktury została powołana prof. Katarzyna Laskowska, która do dziś koordynuje jej działalność.

Wydziałowy System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia funkcjonował według określonych procedur. Rada Programowa na bieżąco realizowała zadania objęte Systemem. W wypełnianiu jednego z nich (ankietowanie wielu kategorii badanych) wspomagał ją Zespół ds. ankiet, który przeprowadzał badania i następnie dostarczał kwestionariusze Radzie. Działal on zgodnie z przyjętym przez Radę „Harmonogramem pracy Zespołu ds. ankiet”. Należy przypomnieć, że przez kilka pierwszych lat ankietowanie odbywało się drogą bezpośrednią, poprzez kontakt z badanym studentem, co wywoływało potrzebę ręcznego liczenia kilku tysięcy papierowych kwestionariuszy ankiet. Rada odbywała posiedzenia, podczas których dokonywała analizy wykonanych zadań. Posiedzenia odbywały się według ustalonego „Harmonogramu posiedzeń Wydziałowej Rady Programowej”.

Przewodnicząca Rady dwa razy w roku (po zakończeniu semestru) składała Dziekanowi sprawozdania z realizacji zadań objętych Systemem. Dziekan dokonywał analizy sprawozdania, a następnie odbywał spotkanie z Radą Programową oraz pracownikami Wydziału.

Wspominane Zarządzenie Dziekana Wydziału Prawa było podstawą funkcjonowania systemu do 2009 r., a od tego okresu - kolejne uchwały Senatu UwB (poczynając od Uchwały nr 792 Senatu UwB z 2009 r. wprowadzającej Uczelniany System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia, a kończąc na uchwale nr 1748 z 2015 r. i uchwale nr 2016 z 2017 r.) Należy z dumą podkreślić, że filary systemu uczelnianego stanowił system obowiązujący na Wydziale Prawa.

3. Dobre praktyki na Wydziale Prawa ukształtowane na przestrzeni lat

Na przestrzeni lat proces monitorowania standardów akademickich na Wydziale Prawa UwB ulegał systematycznej poprawie. Było to związane, m.in. z wprowadzaniem szeregu dostosowujących do zmieniających się warunków przepisów ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, rozporządzeń Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz przepisów wewnątrzuczelnianych i wewnątrzwydziałowych (np. Uchwała nr 1197 Rady Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 14 grudnia 2012 r. *w sprawie monitorowania standardów akademickich w ramach wydziałowego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia*) dotyczących monitorowania standardów akademickich w ramach wydziałowego systemu zapewnienia i

doskonalenia jakości kształcenia.

Po latach należy stwierdzić, że sprawdzil się system sprawozdawczości nauczycieli akademickich dotyczący ich aktywności naukowej, polegający na obowiązku składania dwukrotnie w ciągu roku sprawozdania oraz wypełnianiu okresowej Karty Oceny Pracowniczej. Z jednej strony, pozwala on władzom dziekańskim kontrolować postępy rozwoju naukowych pracowników, a z drugiej – ich mobilizować. W jego ramach dziekan niejednokrotnie podejmował działania mające na celu poprawę tej formy aktywności poprzez odbycie indywidualnych rozmów oraz zwrócenie uwagi na potrzebę intensyfikacji działań naukowych.

W celu podnoszenia kwalifikacji zawodowych nauczycieli w zakresie formułowania wniosków o finansowanie projektów badawczych władze dziekańskie organizowały szereg spotkań pracowników Wydziału Prawa, m.in. z przedstawicielami Krajowego Punktu Kontaktowego Programu Horyzont 2020. Ponadto, Dziekan ds. nauki systematycznie przekazuje pracownikom wykazy terminów składania wniosków do różnorodnych programów. Władze systematycznie stwarzają też możliwości uczestnictwa pracowników wydziału w szkoleniach i kursach dokształcających, m.in. z zakresu jakości kształcenia, realizacji Programu ERASMUS, czy metodyki prowadzenia zajęć.

Na przestrzeni lat wyniki oceny procesu kształcenia na Wydziale Prawa UWB ulegała systematycznej poprawie. Przede wszystkim, przez wszystkie lata dążono i wypracowano spójność wszystkich elementów procesu kształcenia na wszystkich kierunkach Wydziału Prawa. Zgodnie z charakterystyką studiów i sylwetką absolwenta kształtowane i modyfikowane są plany oraz programy studiów. Uwzględniają one specyfikę poszczególnych kierunków, stopni kształcenia i form studiów. Wprowadzane zmiany dotyczyły m.in.: wdrożenia KRK, organizacji praktyk studenckich, procesu dyplomowania (w tym egzaminu dyplomowego), zatwierdzania efektów kształcenia.

W ramach modyfikacji systemu weryfikacji końcowych efektów kształcenia (procesu dyplomowania), Uchwałą nr 1198 Rady Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 14 grudnia 2012 r. *w sprawie systemu weryfikacji końcowych efektów kształcenia dotyczących procesu dyplomowania* przyjęto odpowiednie rozwiązania. W szczególności: określono w niej terminy składania przez promotorów w dziekanatach wykazu tematów prac dyplomowych studentów ostatniego roku studiów przygotowujących w danym roku akademickim prace magisterskie i licencjackie do ich obrony, tryb zatwierdzania tematów prac dyplomowych, a także podstawy i tryb dokonywanej oceny samodzielności pracy. Przyjęto, że przy wykorzystaniu dostępnych środków do czuwania nad samodzielnością przygotowywanej pracy dyplomowej jest zobowiązany jej promotor. W tym celu, w szczególności, wykorzystuje on system antyplagiatowy - do niedawna - System Plagiat.pl, a obecnie OSA. Przy poprzednim systemie procedurę antyplagiatową określał Regulamin Antyplagiatowy zawierający zasady funkcjonowania systemu Plagiat.pl na Wydziale Prawa (Zarządzenie nr 14 Dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 17 grudnia 2012 r. *w sprawie wprowadzenia Regulaminu antyplagiatowego określającego zasady funkcjonowania na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku Systemu Plagiat.pl* (wraz z załącznikami). Obecnie została ona uproszczona.

Ponadto, określono też sposób powoływania przez Dziekana komisji egzaminu dyplomowego (zgodnie z § 46 ust. 3 Regulaminu studiów) oraz określania terminu egzaminu dyplomowego (zgodnie z § 46 ust. 4 Regulaminu studiów). Wydany został w tej sprawie także Komunikat nr 3 Dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 17 grudnia 2012 r. *w sprawie warunków przystąpienia do egzaminu dyplomowego*. Na wydziale opracowano również procedury zatwierdzania, monitorowania programów i ich efektów (Zarządzenie nr 7 Dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 12 czerwca 2012 r. *w sprawie procedur zatwierdzania, monitorowania programów i efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy na kierunkach prowadzonych na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku*).

Powołano także Zespoły ds. monitorowania jakości kształcenia zobowiązane do proponowania ewentualnych zmian w programach kształcenia wynikających z monitorowania karier zawodowych absolwentów oraz z analizy zgodności zakładanych efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy. Wnioski z ich analiz są przedkładane Dziekanowi i Radzie Wydziału.

Na przestrzeni lat wyniki oceny jakości zajęć dydaktycznych na Wydziale Prawa UwB ulegały systematycznej poprawie. Z analizy protokołów hospitacji oraz badań ankietowych ostatnich lat wynika, że zdecydowana większość pracowników Wydziału Prawa prowadzi zajęcia na bardzo wysokim poziomie. Jest bardzo dobrze przygotowana do zajęć, właściwie je realizuje i ma dobry kontakt ze studentami. Jedyni nieliczni powinni nieco ulepszyć (gl. aktywizować studentów) i uatrakcyjnić prowadzenie zajęć (np. wykorzystując różne pomoce dydaktyczne).

Taki efekt osiągnięto dzięki szkoleniom z metodyki zajęć dydaktycznych, dbałości o jakość zajęć prowadzonych przez doktorantów (obowiązkowe hospitacje przez ich opiekunów), szkoleniom z zakresu APD i z zakresu e-learningu. Prowadzone były również liczne rozmowy z pracownikami w celu zwiększenia ich dyscypliny pracy związane z potrzebą częstszego komunikowania się ze studentami za pośrednictwem strony internetowej i systemu USOS oraz terminowego rozliczania studentów w systemie USOS, a także dotyczące punktualności, kryteriów egzaminowania i uaktualniania sylabusów.

Należy zaznaczyć, że negatywne uwagi studentów i postulaty wobec konkretnych pracowników były przedmiotem odrębnych spotkań z poszczególnymi wykładowcami. Ponadto, zgodnie obowiązującymi przepisami informacje dotyczące poszczególnych nauczycieli pochodzące z ankiet i hospitacji są wykorzystywane w okresowych ocenach pracowników.

Na przestrzeni lat wyniki oceny warunków kształcenia i organizacji studiów na Wydziale Prawa UwB ulegały systematycznej poprawie. Doświadczenia ostatnich lat spowodowały szereg zmian. Przede wszystkim, układaniem rozkładów zajęć na czterech kierunkach studiów stacjonarnych i niestacjonarnych zajmują się obecnie dwie osoby, co powoduje ich sprawniejszą organizację. Coraz szerzej wykorzystywany jest Internet jako powszechna i wygodna forma wymiany informacji. Ponadto, ustalanie przez nauczyciela akademickiego nowego terminu zajęć odbywa się wyłącznie z osobą odpowiedzialną za ich organizację (sprawniejszy przepływ informacji). Efektywną realizację tego aspektu funkcjonowania Systemu jakości na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych zapewniają też pracownicy dziekanatu poszczególnych kierunków studiów.

Informacje na temat kształcenia, w szczególności informacje o poziomach, formach i kierunkach kształcenia, międzynarodowej współpracy naukowej i wymianie studenckiej, zakładanych kwalifikacjach zawodowych absolwentów, programach nauczania i planach studiów są umieszczone na stronie internetowej Wydziału w odpowiednich zakładkach.

Wieloletnie doświadczenia przekonują o dbałości biblioteki wydziałowej o aktualizację zasobów bibliotecznych i o dostęp studentów do komputerowych baz danych. Jej funkcjonowanie umożliwia efektywne korzystanie z zasobów. Zasoby biblioteczne aktualizowane są systematycznie, dostosowując się tym samym do dynamicznego rozwoju wielu dziedzin polskiego prawa oraz jego częstych zmian. Są dokonywane, zarówno samodzielnie przez bibliotekę, jak również po uwzględnieniu zapotrzebowania pracowników i studentów. Z roku na rok następuje zwiększanie liczby stanowisk z dostępem do wzrastającej liczby komputerowych baz danych (o co postulowali studenci). Dzięki temu studenci mają szeroki dostęp, zarówno do baz polskich, jak i zagranicznych. Zrealizowano też jedno ze standardowych od lat życzeń studentów, tj. zamontowano zdecydowanie więcej półek w czytelni, czym rozszerzono bezpośredni dostęp do książek.

Jakość infrastruktury Wydziału Prawa należy ocenić bardzo wysoko. Ilość sal wykładowych, ćwiczeniowych i seminaryjnych wystarcza do umieszczenia studentów na zajęcia. Znaczna część pomieszczeń została wyposażona w nowoczesny sprzęt komputerowy, środki audiowizualne, koparki. W wielu salach (w szczególności, w salach dydaktycznych, salach organizacji studenckich, pracowni komputerowej) zapewniono dostęp, zarówno studentom, jak i pracownikom do Internetu. Sale i korytarze spełniają wymogi bezpieczeństwa przeciwpożarowego, posiadają systemy wentylacji. Budynek jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Wielkość sal wykładowych, ćwiczeniowych i seminaryjnych dostosowana jest do ilości studentów przypisanych do danych zajęć.

Na przestrzeni lat wyniki oceny programu dotyczącego mobilności studentów/doktorantów i jego realizacji na Wydziale Prawa UwB ulegały systematycznej poprawie. Wymiana międzynarodowa stała się inspiracją do zorganizowania na Wydziale Prawa UwB programu przedmiotów, które mogą być prowadzone w językach obcych. Obecnie wydział oferuje 81 wykładów z różnych dziedzin prawa prowadzonych w 4 językach. Systematyczne, na przestrzeni lat, zwiększenie ich liczby, było reakcją na zapotrzebowanie studentów. Takie przedsięwzięcia pozwalają im na wzbogacenie specjalistycznego słownictwa oraz rozwinięcie umiejętności językowych. Od kilku lat na zajęcia w językach obcych uczęszczają nie tylko studenci zagraniczni, ale także studenci Wydziału Prawa, którzy mają prawo do realizacji zajęć w językach obcych w ramach swoich specjalizacji. Taka oferta merytoryczna stała się także powodem do wzrostu ilości przyjeżdżających studentów. Studenci polscy uczęszczający na takie przedmioty rozwijają umiejętności językowe w zakresie przedmiotów prawnych, a w związku z tym coraz pewniej czują się podczas wszelkiego rodzaju rozmów kwalifikacyjnych i egzaminów sprawdzających nie tylko komunikatywność językową, ale także znajomość fachowego słownictwa. Prowadzenie zajęć w językach obcych wymaga także innych metod kształcenia, odtwarzane są materiały multimedialne z oryginalnym lektorem, analizowane są akty prawne i orzecznictwo obcych państw i sądów w innych

językach.

Doświadczenia zagraniczne stały się też podstawą do wprowadzenia do oferty studiów podyplomowych na Wydziale Prawa Podyplomowych Studiów Prawniczego Języka Angielskiego i Podyplomowych Studiów Prawniczego Języka Rosyjskiego. Funkcjonowały też dwie letnie szkoły prawa prowadzone we współpracy z Uniwersytetem w Michigan (USA) i Uniwersytetem w Sankt Petersburgu (Rosja), jak również Szkoła Prawa Francuskiego i Szkoła Prawa Niemieckiego. Funkcjonuje też Centrum Prawniczego Języka Angielskiego. Ponadto, zrealizowany został projekt „Opracowanie i wdrożenie programu nauczania prawniczego języka angielskiego z zastosowaniem nowatorskich materiałów dydaktycznych”, w ramach którego powstał podręcznik dla studentów „Legal English”.

Kilka lat temu pracownicy Wydziału w celu pozyskania kandydatów z zagranicy przygotowali obcojęzyczną ofertę studiów na kierunku Europeistyka (II stopnia, st. stacjonarne) w dwóch językach: j. angielskim i j. rosyjskim. Niestety, pomimo podjętych wysiłków i promocji, ze względu na zbyt małą liczbę osób zainteresowanych, studia te nie zostały uruchomione.

Wydział Prawa dba o rozwój mobilności studentów. W tym celu nawiązuje współpracę z uczelniami innych państw. Dzięki temu posiada bogatą i różnorodną ofertę. Następująca w ramach realizacji tych umów mobilność studentów prowadzi do umiędzynarodawiania ich kontaktów. Wymiana studentów w ramach umów pomiędzy uczelniami w zakresie programów mobilności studentów systematycznie rozwija się. Jak wynika z doświadczeń, generalnie, studenci przebywający na naszym Wydziale w ramach krajowej i międzynarodowej wymiany z pobytu są zadowoleni. Najczęściej wysoko go oceniają, wskazując też na potencjalne możliwości udoskonalenia niektórych sfer jego funkcjonowania. Należy przy tym zauważyć, że pomimo niezbyt atrakcyjnego dla cudzoziemców pod względem geograficzno-komunikacyjnym położenia miasta Białystok, wydział cieszy się zainteresowaniem obcokrajowców chętnych do kształcenia się na nim.

Ponadto, wydział wykazuje dbałość nie tylko o poziom zajęć prowadzonych dla studentów przyjeżdżających, ale także o organizację ich czasu wolnego i integrację z naszymi studentami. Doświadczenia studentów studiujących w ramach programów na zagranicznych uczelniach zmotywowały do zapewnienia stałej pomocy studentom przyjeżdżającym na Wydział Prawa UwB. Od roku akademickiego 2010/2011 grupa „byłych Erasmusowców” w ramach powołanego do życia Koła YES (Your Erasmus Support), z powodzeniem opiekuje się studentami przyjeżdżającymi, wyznaczając każdemu indywidualnego mentora, organizując imprezy integracyjne i pomagając w codziennych sprawach.

W ostatnich latach nastąpiła znaczna poprawa organizacji pobytu studentów przebywających w ramach wymiany międzyuczelnianej. Ustalony został dzień organizacyjny z opiekunami w celu pokazania im funkcjonowania wydziału, a nadto, poinformowania studentów o funkcjonowaniu komunikacji miejskiej w Białymstoku, a także o innych istotnych aspektach funkcjonowania na terenie Wydziału i miasta. Oprócz dnia organizacyjnego opiekunowie są cały czas dostępni pod telefonami oraz e-mailowo.

Na przestrzeni lat opinie absolwentów uczelni o przebiegu odbytych studiów na Wydziale Prawa

UwB ulegały systematycznej poprawie. Aczkolwiek, nadal najczęściej zgłaszaną przez absolwentów jest potrzeba większego upracticznienia i wzrostu ilości zajęć dydaktycznych (na co zwracają uwagę w wypełnianych na wydziale ankietach). Ów postulat jest, w miarę możliwości, uwzględniony przez członków komisji pracującej nad zmianami planów i programów kształcenia. W związku z tym, w ramach postulowanego upracticznienia studiów organizowane są systematycznie wizyty praktyków na wydziale oraz wizyty studyjne w podmiotach ukierunkowanych na działalność zgodną z realizowanymi kierunkami studiów. Wielokrotnie odbywały się spotkania z przedstawicielami m.in. Policji (CBS), sądów, CBA, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku, Izby komorniczej. Podczas wizyt studyjnych studenci poznawali specyfikę różnych instytucji od wewnątrz, takich jak: sądy w Białymstoku, Sąd Najwyższy w Warszawie, Laboratorium Kryminalistyczne przy Komendzie Wojewódzkiej Policji. Ponadto, informacje dla studentów o aktualnie dostępnych kursach, stażach, szkoleniach, konferencjach są systematycznie publikowane na stronie internetowej.

Na przestrzeni lat opinie pracodawców o poziomie zatrudnionych absolwentów Wydziału Prawa UwB ulegały systematycznej poprawie. Aczkolwiek, nadal najczęściej zgłaszaną przez pracodawców jest potrzeba większego upracticznienia zajęć dydaktycznych umożliwiających lepsze przygotowanie do przyszłej pracy zawodowej (na co zwracają uwagę w przesyłanych na wydział ankietach). W ramach realizacji postulatów pracodawców na Wydziale Prawa podejmowane są stale przedsięwzięcia zmierzające do większego upracticznienia zajęć. Wykładowcy zostali zobowiązani i przeszkoleni w kierunku bardziej praktycznego podejścia do realizowanych przedmiotów (zwłaszcza w formie ćwiczeń). Ponadto, realizują je też zawodowi praktycy, zarówno pracownicy Wydziału Prawa (ok. 30 osób), jak i osoby zatrudnione poza wydziałem (15 osób). Wydział Prawa w każdym roku akademickim prowadzi kursy przygotowujące na aplikacje prawnicze. Zadbano więc o większe upracticznienie i uzawodowienie studiów.

4. Problemy w funkcjonowaniu systemu jakości kształcenia

Niestety, pomimo wielu zachęt i monitów w ostatnim czasie nieco spadło zainteresowanie pracowników składaniem aplikacji o projekty badawcze. Dziekan systematycznie zachęca do podejmowania trudu ich opracowywania.

Od lat występują trudności z udziałem studentów i absolwentów w badaniach ankietowych. Dlatego istnieje potrzeba doskonalenia procesu związanego z ankietyzacją w ramach USOS. Jest to tym istotniejsze, że od lat wydział nie posilkuje się kwestionariuszami papierowymi, a pozyskuje je wyłącznie drogą elektroniczną. Pomimo e - maili wysyłanych przez Dziekana Wydziału Prawa oraz monitów starostów poszczególnych roczników studiów w ostatnich latach odzew nie jest zadowalający. Taka sytuacja może być też spowodowana zbyt dużą liczbą innych ankiet - nieistotnych dla Systemu Jakości Kształcenia - podłączanych do kont studentów z prośbą o wypełnienie. Istnieje zatem, potrzeba zwiększenia ich aktywności przy wypełnianiu kwestionariuszy.

Podobnie bolączką Uniwersytetu jest niewielka co roku zwrotność informacji od absolwentów do Biura Karier UwB. Taka sytuacja nie umożliwia dogłębnej analizy losów absolwentów poszczególnych

kierunków realizowanych na Wydziale Prawa UwB. Pożądane byłoby przeprowadzenie badania uwzględniającego absolwentów poszczególnych kierunków, przy jednoczesnym zachowaniu troski o reprezentatywność grupy badanej. Niezbędne są więc dalsze wysiłki na rzecz zwiększania udziału absolwentów w badaniu, dzięki czemu możliwe będzie zachowanie jego reprezentatywności.

5. Podsumowanie

Na przestrzeni 10 lat, funkcjonowanie systemu jakości kształcenia na Wydziale Prawa uległo zmianom. Podejmowane przedsięwzięcia miały, zarówno charakter organizacyjny (rozpoczęcie działalności przez kolegialne zespoły w ramach systemu), jak i prawny (uregulowanie poprzez uchwały i zarządzenia wielu kwestii szczegółowych związanych z poprawą jakości kształcenia).

System pozwolił uporządkować wiele kwestii oraz umożliwił koordynowanie i monitorowanie różnych procesów na wydziale. Jako żywy organizm wskazuje na potrzebę stałych zmian. Przyzwyczail studentów do możliwości oceny pracowników, do składania postulatów o uatrakcyjnienie sposobu prowadzenia przez nich zajęć. Student może dziś artykułować swoje konkretne oczekiwania, które wcześniej nie docierały do władz dziekańskich czy administracji, co zmusza do wzmożenia dyscypliny wśród pracowników. System ten stał się też inspiracją stworzenia Kodeksu dobrych praktyk przy przewodach doktorskich i habilitacyjnych na Wydziale Prawa UwB.

Nie można zapominać, przy tym, że wymaga on zaangażowania wielu osób, a jego koordynacja jest czasochłonna. Jednakże, z mojej wieloletniej perspektywy pracy na jego rzecz, widzę, że warto się poświęcić.